

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— Jelentés a M. Nemzeti Múzeum könyvtáráról.

A M. Nemzeti Múzeum könyvtára az 1886. évben 4014 kötet és füzet nyomtatvánnyal, 75 kézirattal, 2987 oklevéllel, 56 pecsétlenyomattal és 14 fényképmásolattal gyarapodott; és pedig *ajándékul* kapott 120 kötetet és füzet nyomtatványt és 1850 oklevelet és levelet; *vásárolt* 1334 kötet és füzet nyomtatványt, 75 darab (kötet) kéziratot, 1137 darab oklevelet és levelet, 56 pecsétlenyomatot és 14 fényképmásolatot. A beérkezett köteles példányok száma: 2560 kötet és füzet. Könyvek, kéziratok, oklevelek, pecsétlenyomatok, fényképmásolatok vásárlására és könyvtári kiadványokra 6535 frt 42 kr., kötésre 911 frt 7 kr., összesen tehát: 7446 frt 49 kr. fordítottatott. Az olvasók száma 17,176 volt, kik 33926 kötet nyomtatványt, 1432 kéziratot és 6862 oklevelet használtak. A könyvtáron kívül házi használatra 1713 egyén 4940 kötet nyomtatványt kölcsönzött ki. Összesen tehát: 18,889 egyén használt 38826 kötet nyomtatványt, 1432 kötet kéziratot, és 6862 db oklevelet. A könyvtár állapotáról egyébként a könyvtárör évi jelentése más helyen nyújt tájékoztatást.

— Jelentés a Magy. Kir. Tud. Egyetemi könyvtárának rendezéséről, gyarapodásáról és forgalmáról 1886-ban. Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr! Kegyelemes Uram!

Az egyetemi könyvtár f. évi gyarapodásáról, forgalmáról, s a rendezés mibenlétéről a következőkben van szerencsém jelentésemet megtenni.

Az egyet. könyvtár f. évben 2219 művel 3057 kötetben és 719 apró nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezen gyarapodás részint vá-

sárlás útján, részint adományozás által eszközöltetett. A vásárlás legnagyobb része az évi átalányból telt ki, s hogy e tekintetben a könyvtár gyarapodása jelentékeny volt, azt nagy mértékben Excellentiád azon kegyességének köszönhetjük, hogy a könyvtár hézagainak és fogyatkozásainak kiegészítésére 3000 frtnyi rendkívüli átalányt kegyeskedett, a rendes átalányon kívül, utalványozni, miáltal az egyes, főként az irodalmi szakokban érezhető hiányok, legalább részben pótolhattak. Excellentiád ezenkívül más uton is volt kegyes a könyvtár gyarapodásáról gondoskodni: a m. kir. egyetemi nyomda könyvtárának az egyetemi könyvtárba való beillesztése által. Ezen könyvtár a könyvkiállítás alkalmával a szakértők figyelmét nagy mértékben magára vonta, s most már a szakemberek által minden nehézség nélkül használható. Ezen könyvek az idei catalogusban *)-gal vannak megjelölve. Egy másik jelentékeny gyarapodás a hasonszenvi orvosi könyvtárnak, mely dr. Szentkirályi Mór hagyományából dr. Szontagh Ábrahám úr szíves közvetítése által, a magyarországi hasonszenvi orvosi egyesület által adományoztatott könyvtárunknak, elhelyezése, mely az orvosi szak Dg. alszakában van felállítva, s az adományozó óhajtásához képest együtt tartatik. De legnagyobb és legjelentékenyebb gyarapodás volt Pauler Tivadar igazságügy miniszter úr nagybecsű könyvtárának adományozása. A boldogult ugyanis, ki az egyetemen más alapítványok által is megörökitette nevét, azt az óhajtását nyilvánítá fiának, dr. Pauler Gyula orsz. levéltári igazgatónak, hogy könyvtárát adományozza azon egyetem könyvtárának, melyhez őt annyi kötelek csatolá, s Pauler Gyula csakugyan át adta a 4190 kötetből álló könyvtárt; ez azonban az időrovidsége miatt csak a jövő évi járadékok közé fog felvételni. Az egyetemi tanács, tekintve az adományozás jelentékeny voltát, elhatározta, hogy a nagy teremben elhelyezett emléktáblák egyikén, az adományozást fogja megörökiteni, s a következő felirat bevésését rendelé el: „Pauler Tivadar egyetemi tanár s igazságügy miniszter 4190 kötetből álló könyvtárát a boldogult akaratának megfelelőleg fia, dr. Pauler Gyula az egyetemi könyvtárnak adományozta. MDCCCLXXXVI.“

Adományozás útján a könyvtár az idén a következő intézetektől és magánosoktól jutott művek birtokába: a m. k. és cs.

k. osztrák kormány ; az angol és olasz kir. kormány ; a magyar orsz. gyűlés mind két háza ; az orsz. és fővárosi statisztikai hivataloktól ; az egyetemek közül a m. kir. kolozsvári, a bécsi, baseli, boroszlói, amsterdami, göttingai, tübingai egyetemektől ; a British Múzeum ; a bécsi cs. Tud. Akadémiája ; a magy. Tud. Akadémia ; a magy. kir. államnyomda ; Szabadka városa ; a magy. Földtani Társulat ; Szent István-Társulat ; a Franklin Irodalmi és nyomdai Társulat ; és a magyar Kárpát Egyesülettől. A nyomdák közül a budapesti kir. egyetemi és állami, az aradi, debreczeni, kecskeméti és pozsonyi küldték be nyomtatványait. A magánosok közül dr. Haynald Lajos bibornok érsek, Melczer István, Marinescu M. A., Majláth Béla, dr. Medveczky Frigyes, dr. Márky József, Teutsch D. G. e. superintendens, Vaszary Kolozs, Falk Miksa, Szarvas Gábor, Salamon Ferencz, dr. Fejérpataky László és Ortway Tivadar egyes műveikkel gazdagíták könyvtárunkat.

Magát a rendezést illetőleg a budai egyetemi nyomda könyvtára s a hasonszenvi orvosi könyvtár felvétele több időt vett igénybe, a mi idő ettől felmaradt, a múlt évi catalogusban felsorolt kisebb collectiók felvételére fordítottuk, s ezzel elkészültünk. Elkészültünk a magyar vonatkozású collectió felvételével is, s ez egy igen szép és jelentékeny gyűjteményt adott ki, melyet a szakemberek azóta is használtak.

A könyvtár forgalmát külön táblázat mutatja ki. Bel- és külföldi intézetek, hazai- és külföldi tudósok az idén is gyakran vették igénybe könyvtárunkat. Könyvtárunk 1886-ban a következő egyetemek és tudományos intézeteknél eszközölt kikölcsönzéseket.

Az *admonti* Benczés szerzet-könyvtáránál (Steyerben),

a <i>bécsi</i> cs. és kir. udvari	„
a „ cs. k. egyetemi	„
a „ cs. k. csal. hitbizományi	„
a „ cs. k. polytechnicum	„
a „ cs. k. Tud. Akadémiai	„
a <i>berni</i> városi	„
a <i>csernovitzi</i> cs. kir. egyet.	„
a <i>gráci</i> cs. kir. egyet.	„
a „ technikai főtanoda	„
az <i>innsbrucki</i> cs. kir. egyet.	„

a <i>klagenfurti</i> tanulmányalap	„	
a <i>krakkói</i> cs. kir. egyetemi	„	
a <i>lemergi</i> cs. kir. egyetemi	„	
a <i>gr. Oszolinszky</i> -féle nemz. int.	„	(Lembergben),
a <i>prágai</i> cs. k. egyet.	„	
a <i>rakowitzi</i> főreáltanoda	„	(Csehország),
a <i>salzburgi</i> cs. k. tanulm. alap	„	
a <i>wolfenbütteli</i> hercegi	„	
a <i>zürichi</i> városi	„	

Hazai intézeteink az idén is igen nagy számban vették igénybe könyvtárunkat. A helybeli forgalmát az alább olvasható táblázat mutatja ki.

Nagyméltóságodnak

Budapest, 1886. decz. 31.

alázatos szolgája

Szilágyi Sándor,

az egyetemi könyvtár igazgatója.

Az egyetemi könyvtár forgalma 1886-ban.

Hó	Hány nap volt nyitva	Olvasók száma	A használt művek száma	Az olvasók általános száma	Legtöbben voltak	Legkevesebben voltak
Január.....	31	3117	3784	102	23. szombat 162	3. vasárnap 29
Február.....	28	4000	4681	143	25. csütörtök 214	7. » 52
Márczius....	31	3974	4712	122	11. » 290	12. pénteken 32
Április.....	21	2020	2523	96	8. » 128	11. vasárnap 40
Május.....	29	2073	2513	72	8. szombat 115	16. » 28
Junius.....	12	297	428	24	1. kedden 52	6. » 12
Szeptember..	18	1749	2078	92	22. szerdán 165	13. hétfőn 23
Október.....	30	4644	5445	154	25. hétfőn 215	3. vasárnap 37
November....	29	4604	5318	159	24. szerdán 224	1. hétfőn 34
Deczember..	29	3622	4213	125	9. csütörtök 203	19. vasárnap 44

Házon kívül 1576 kikölcsönző 3635 művet használt.

A könyvtár olvasóterme június 16-tól szeptember 10-ig zárva volt.

— A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1886-ban. Ezen évben a rendezett szakok száma 51-re szaporodott, s ezen szakok összesen 39,907 munkát tartalmaznak.

A czédula-katalogusok köteteinek száma 84 ;

A könyvtár gyarapodása a járulék-napló kimutatása szerint:

	munka	kötet	füzet
144 külföldi Akadémiák- kal, külföldi és hazai tud. társulatokkal folytatott esere útján	551	407	297
Magánosok ajándékából	270	146	144 és 1 térkép.
37 nyomda köteles-példá- nyaiból	818	275	563
Az Akadémia saját kiad- ványaiból	46	64	55
Vásárlás útján	384	599	73

Az 1886-iki összes gyarapodás: 2069 munka, 1491 kötet, és 1132 füzetben; továbbá egy térkép. Ehhez járul 82 darab iskolai értesítő, 121 külföldi és hazai folyóirat.

A könyvtár olvasótermében 1886. évben 7449 egyén 9981 munkát használt. Házon kívül való használatra 145 egyén 921 munkát kölcsönzött ki. Összesen tehát 7594 egyén 10,902 könyvet használt.

A *kézírástár* rendezése által a különböző szakok e szerint gyarapodtak:

Történelmi szak. Ívrétben 30 kötettel, 4-rétben, 18 kötet-
tettel.

Levelezések szaka, ívrétben 2 kötettel, 4-rétben, 6 kötet-
tel.

Könyvészet. (Bibliographia) a néhai Mike Sándor törté-
nelmi, földrajzi, genealogiai, birtoki és adminisztratív gyűjtemé-
nye betűrendben, 25 kötet.

Zsoldos Ignác büntetőjogi gyűjteménye rendeztetett; ala-
kult belőle több ívrétű és öt 4-rétű kötet.

A *Bossányi-levéltár* rendezése folytattatott, vált ki belőle
több kisebb-nagyobb brochure, egy pár nyomtatott könyv, a mi
a könyvtárba tétetett át, érdekes 1848—49-ki proklamációk,
szomorújelentések, egy kötet eredeti levelezés az 1787—92-iki
francia forradalom idejéből, melynek azonban közbülső füzet-
e — fájdalom! nem találtatott meg.

A *jogtani szak* a Bossányi-levéltárból 9 ívrétű kötet-
tel sza-

porodott. E gyűjtemény teljes rendezése a következő évben be lesz végezve.

Vegyesek szaka gyarapodott 8 ívrétű kötettel.

Ajándékul jött a kéziratárba gróf Hadik András könyveinek jegyzéke 1787-ből. Névtelentől: régi római családi pénzek betűrendes jegyzéke. A Punjábí „*Anjuman-i Punjáb*“ című tudományos intézet által a Magyar Tudományos Akadémiához intézett s *Leitner Gusztáv* hazánkfia érdemeinek elismerését tárgyazó pergamen cklevele angol nyelven.

A kéziratárt az évben 230-an látogatták s több-kevesebb kötet, füzet, vagy egyes darabból álló kéziratot használtak.

— A szegedvárosi „*Somogyi könyvtár*“ olvasóinak száma az 1885—86-iki évben (III-ik év) a következő volt: 1885-ik évi szeptember havában 249, októberben 237, novemberben 700, decemberben 635, 1886. évi januárban 535, februárban 458, márcziusban 290, áprilisban 248, májusban 285, júniusban 223. Összesen tehát 3860 olvasó volt. A 10 hó alatt a könyvtár nyitva volt 242 nap, s így az olvasók naponkénti átlagos száma 16 volt.

Az olvasók foglalkozás szerinti kimutatása e következő:

Lelkész: 35, használt 68 művet (10 hittud., 1 államtud., 2 természettud., 2 világtört., 11 földirati, 2 egyet. irod. tört., 12 nyelvészeti, 2 szépir., 26 encyclopaediai művet).

Tanár, tanító: 77, használt 99 művet (1 hittud., 4 államtud., 13 természettud., 14 bölcselet, szépművészet s neveléstan, 1 világtört., 35 földirati, 1 egyet. irod. tört., 5 hazai tört. 1 magy. irod. tört., 5 nyelvészeti, 5 szépirod., 14 encyclopaed. művet).

Tanuló: 3340, használt 3345 művet. (21 hittud., 2 jogtud., 140 államtud., 2 orvostud., 160 természettud., 63 bölcseleti, 4 szépműv., 25 neveléstan, 210 világtörténelmi, 1 egyetemes régészeti, 35 földirati, 3 egyet. irod. tört., 195 hazai történelmi, 4 magyar oklevéltani, 3 hazai régészeti, 2 hazai földirati, 141 magyar irodalom történeti, 9 görög latin nyelvtudományi, 6 nyelvészeti, 1069 magyar szépirodalmi, 27 idegen szépirodalmi, 2 könyvészeti, 28 encyclopaediai, 1093 vegyes. tart. művek.)

Író: 3, használt 3 művet (1 természettud., 2 encyclopaed. művet.)

Művész: 1, használt 1 művet (szépművészeti).

Ügyvéd, körjegyző: 10, használt 21 művet (17 jogtud., 3 természettud., 1 idegen szépirod. művet).

Katona: 1, használt 1 művet. (1 régészeti).

Municipális tisztviselő: 2, használt 2 művet (1 államtud., 1 vegyes tart., folyóiratot).

Állami tisztviselő: 55, használt 70 művet (8 államtud., 1 természettud., 2 bölcselmi, 1 világtört., 1 földirati, 8 hazai tört., 2 hazai régészeti, 3 magy. irodalom tört., 38 magy. szépir., 6 encyclopaed. művet).

Magán tisztviselő: 150, használt 154 művet (3 közjogi, 5 neveléstani, 4 földirat történelmi, 97 magyar szépirod., 20 idegen szépirod., 27 encyclop. művet).

Orvos, gyógyszerész: 7, használt 7 művet (5 orvosi, 1 szépművészeti, 1 encyclop. művet).

Gazdász: 2, használt 2 művet (2 gazdasági m.).

Építész: 3, használt 3 művet (1 építészeti, 1 világtört., 1 magy. szépir. művet).

Kereskedő: 56, használt 57 művet (1 statiszt, 5 ipar-keresked., 2 technologiai, 1 bölcs., 2 világtört., 8 hazai tört., 26 magyar szépir., 1 idegen szépir., 11 encyclop. művet).

Magánzó: 30, használt 30 művet (3 természettud., 1 bölcs., 1 világtört., 3 hazai tört., 6 idegen szépir., 17 encyclop. művet).

Nő: 88, használt 90 művet (3 természettud., 4 szépműv., 2 világtört., 54 magyar szépir., 4 idegen szépir., 23 encyclop. művet).

Az olvasók e létszámán kívül a könyvtár helyiségeit, berendezését 508-an tekintették meg. E látogatók többnyire vidékiek voltak, kik a téli hónapokban kevésbé keresik fel a könyvtárt, de annál inkább június-augusztus havában. Így június havában például a vidéki látogatók száma 262 volt.

A könyvtár 1886-ik évi budgetje a városi törvényhatósági bizottság részéről 4651 frtban állapítottatott meg.

Egy adat az esztergomi főkáptalan levéltárának viszonytagságos történetéhez. Az 1594. évben az esztergomi főkáptalan, tartva a folytonos háború veszélyeitől, Thurzó György árvai főispánt arra kérte, hogy az ő erős várában, a trencsénmegyei Lietaván adjon át egy kamrát, a hová féltett holmijukat elte-

hessék. Thurzó készséggel teljesítette a főkáptalan kérelmét s követeknek: Novák Mihály és Biber János kanonokoknak még az nap — november hó 8-án — a megőrzésre áttaladott tárgyról nyugtatványt adott, melynek eredetije az Országos Levéltárban „Beltűgy 1594 novb. 8“ jelzet alatt őriztetik. E nyugtatvány a következő tárgyakat sorolja elő „literas quasdam D. Regnicolarum Regni Hungariae utpote Statutorias, Attestatorias, Evocatorias et Adjudicatorias simulcum protocolis novem in quatuor fasciculis redacta ac Sigillo dicti Capituli Strigoniensis consignata. Item Tapeta octo diversa, quorum unum maximum rubei coloris est; secundum sat amplum cum historia Davidis et Goliae, quatuor medioeria similis proportionis cum insignijs Olahi, unum oblongum viride Olahi habens insignia, postremum album etiam oblongum.“¹

A múzeumi könyvtár tisztviselőinek 1886-ik évi tudományos kutatásairól a következőket jelenthetjük: *Majláth* Béla könyvtárőr a fővárosi történelmi kiállítás rendezésével volt elfoglalva, hol 1886-ik évi május hó 1-től fogva egész ez évi december 1-ig a nagyméltóságú vallás- és közoktatási m. kir. miniszteriumtól ez időre szabadságot nyervén, mint igazgató-rendező a kiállítást szervezte, rendezte s a kiállított anyagkészletről egy kimerítő katalógust adott ki, mely a kiállítás napján pontosan megjelent s a közönség rendelkezésére bocsáttatott. Az ő buzgalmának köszönhető legnagyobb részben a kiállítás sikere, melynek érdekében egy év óta rendkívüli tevékenységet fejtett ki s e célból — mint más helyen említjük — az ausztriai és németországi könyv- és levéltáraknak egy jelentékeny részét átbuvárolta. Kutatásainak eredményéről a kiállítás gazdag anyaga tett tanúságot, mely a Kiállítási Kalauz-ban szakszerűen volt leírva, s Budavár 1686-iki visszafoglalásának történetéhez, annyi egykorú írott emléket, alkalmi nyomtatványt, metszetet, fegyvert, hadijelvényt s más ez eseményre vonatkozó tárgyat mutatott be, hogy e gazdagság a szakférfiakat is meglepte. A kalauz 30 íves tartalmából a bevezetést más helyen egész terjedelmében adjuk.

¹ Ezen szövegeket Oláh Miklós érsek végrendeletében az esztergomi főegyháznak hagyományozta. Meg vannak-e még valahol?

Csontos János segédőr, a marchese Carlo Trivulzio milánói könyvtárából, Ulrico Hoepli milánói könyvtáros tulajdonába került kéziratgyűjtemény megvizsgálására küldetett ki, mert biztos indíciumok szóltak a mellett, hogy ezen könyvpiaconra került gyűjtemény egy fényes kiállítású, Attavantestól festett Corvin-codexet rejt magában, melynek megvásárlására most nyílt kedvező alkalom. A föltevés alaposnak bizonyult. A kéziratgyűjteményben csakugyan ott volt a keresett Corvin-codex, melyről midőn Csontos konstataulta, hogy a kétségtelen Attavantestól festett Corvin-codexekhez tartozik, s első levelén félig kivakart betűkkel az „*Attavantes de florentia pinsit*“ bejegyzést viseli, továbbá hogy fényes kiállítását tekintve a 21 Attavantes-féle Corvin-codex közt a 6-ik helyet foglalja el, Pulszky Ferencz táviratilag felhatalmazta őt, hogy azt a Hoepli által kért 6500 frankért a Nemzeti Múzeum könyvtára számára megvásárolja s az alkuban kikötött ezer frank¹ lefizetése után birtokba vegye. Így jutott a nagybecsű Corvin-codex a Nemzeti Múzeum tulajdonába. A Hoepli-féle gyűjtemény többi kéziratai szintén becsesek, s a X. századtól kezdve a XVI. századig latin, olasz, francia, spanyol és héber nyelven theologiai, történeti, klasszikai és jogtudományi munkákat tartalmaznak, s a mi különösen kiemelendő, van köztük számos festett kézirat kitűnő kivitelű miniatűrökkel, de hazai vonatkozású kézirat nincs köztük egy sem. A kéziratok száma 122-re ment, melyekről Ulrico Hoepli egy 26 lapra terjedő rövid, könyomatú jegyzéket adott ki a következő czímmel: „*Raccolta di Manoscritti con Miniature dal Secolo X^o in avanti già appartenenti al Marchese Carlo Trivulzio dalla Libreria Antiquaria di Ulrico Hoepli. Milano 1886, 8r.* — Megjegyezzük, hogy a Corvin codex kivételével az egész gyűjteményt *Hamburger* frankfurti antiquarius vásárolta meg amerikai könyvtárak számára, de tudomásunk szerint csak egy rész kelt el itt belőlük, a nagyobb rész ismét visszakertült európai könyvpiaconra, honnan Emich Gusztáv ur is egy becses hártya-kéziratot szerzett. Ezután Csontos megtekintette a milánói Biblioteca nazionale-t, mely a könyvtártudomány legújabb vívmányai szerint van berendezve,²

¹ Ez volt a két év alatt törlesztendő összegnek első részlete.

² E könyvtár villamos világítással bir s olvasó terme reggeli 9 órától estéli 9 óráig van nyitva.

továbbá gondoskodott a gróf Trivulzio régi könyvtárában levő két Corvin-codex cím lapjának és könyvtáblájának lefényképeztetéséről, a *Biblioteca Ambrosiana*-ban megvizsgálta egy fényes kiállítású XV. századbeli ó-szláv kéziratnak a kötését, mely ezüst lemezen domborművű csoportokat mutat s technikájára nézve egészen hasonló azon kötésekhez, melyeket a magyarországi görög keletiek XV. századbeli egyházi könyvein észlelünk, *Veronában* pedig lefényképezte a káptalani könyvtár 2 Corvin-codexének cím lapjait és tábláit. E két kézirat azért nevezetes, mert cím lapjukat Girolamo dei Libri festette; táblájukon pedig a gyűrűs holló a magyar cím er fölött önállóan mint dísz szerepel, a mi tudomásunk szerint összesen csak három Corvin-codex kötésén észlelhető. A veronai városi könyvtárban hazai vonatkozású kéziratok nincsenek. A triesti városi könyvtár pedig, mely renaissance-kori kéziratokban, különösen Aeneas Silvius-féle codexekben igen gazdag, sőt feljegyzéseink szerint egy XIV. századbeli magyarországi krónikát is bír, a könyvtárnok távollétében ezuttal nem volt megvizsgálható. Dr. Fejérfataky László levéltárnok az 1886. év őszén egyes magyarországi könyvtárakon (jelesen a szombathelyi szt.-Ferencz-rendiek és az ottani papnövelde könyvtárain) kívül Bajorország néhány állami levéltárában és a müncheni királyi könyvtárban eszközölt kutatásokat. Ez utóbbiaknak eredménye főbb vonásokban a következő:

Kutatásainak főcélja volt, adatokat gyűjteni a külföld levéltáraiban őrzött magyar oklevélanyagról, fő tekintettel a magyar királyok okleveleinek statistikájára. E szempontból reánk nézve kiváló fontossága a müncheni királyi általános állami levéltár (königliches allgemeines Reichsarchiv), melyben az 1270—1526-ig, a mohácsi vészig terjedő időkből nem kevesebb mint 515 a magyar vonatkozású oklevél. Ez óriási anyag jobbára a régi Brandenburgi levéltárral került oda; s kiváló fontosságának benne a Hunyadi-családra vonatkozó oklevelek, s ezen felül igen sok, Békésmegyére vonatkozó XV. századi oklevél.

Az „Ungarische Documente“ jelzett csoportban őriztetik a reánk vonatkozó anyag. Van ezek között négy Árpád-kori is; úgy mint Farkas pécsi prépostnak 1251-iki, valkómezei Holmos birtokra vonatkozó oklevele (a pécsi káptalannak 1356. XV.

kal. Jan. kelt átiratában); Erzsébet királynőnek Miklós nádorhoz scynichi monostor ügyében 1270 körül intézett parancsa (eredetiben); és a császári káptalánnak két 1277-iki, Othnai birtokrészekre vonatkozó oklevele (mindkettő Károly király 1330. évi átiratában). E négy Árpádkori oklevelet, melyeknek szövege hibás kiadásokból ismeretes, egész terjedelmében lemásolta. Úgyszintén másolatot készített Zsigmond királynak 1409-ik évi, a Hunyadi-család ősei, ugymint „Wayk Filius Sorbe, ... Magas et Radul carnales ac Radul patruelis frater, neenon Johannes Filius suus” részére Vajda-Hunyad adományozása felől kiadott oklevelét. Míg a többi, egész 1456-ig terjedő és XI fasciculust magában foglaló magyar oklevél-anyagról bő kivonatokat készített.

A müncheni állami levéltárban létező nagy pecsét-öntvény gyűjteményből tizenkét magyar vonatkozású pecsétnek, a müncheni ércz-öntvény módszer szerint készült másolatát megszerezte a M. N. Múzeum pecsét-lenyomat gyűjteménye számára. E pecsétek a következők: Ágnes királynőnek, III. Endre nejének, négy, különböző pecsétje (1313., 1320. évekből és kettő év nélküli); Nagy Lajos 1367-iki nagy pecsétje: Mária királynő nagy kettős pecsétje; Zsigmond király közép (titkos) pecsétje 1411-ből; Zsigmondnak két nagy felség-pecsétje (egyik 1410-ből, a másik évnélküli); az országtanács pecsétje 1445-ből; V. László pecsétje 1457-ből; és végre Mátyás királyé 1469-ből. A kitünően sikerült ércz-öntvények a pecsét-lenyomat gyűjtemény legdiszesebb darabjai.

A müncheni királyi könyvtárban különösen egy XV. századi (1415 után készült) internacionális jellegű formula-gyűjteményt vizsgált át, (Cod. lat. Mon. No. 16,517.) melynek darabjai közt vannak magyar vonatkozásúak is. Ilyenek pl. a következő levelek:

Fol. 191^b. *Dux Bavarie supplicat regi Ungariae pro accommodatione aliquorum armigerorum in hoc modo...* Erre azután a válasz: *Rex Ungarie ponit rescriptum duci Bavarie, insinuans ei, quod velit sibi mittere seu dirigere tot armigeros, ut petivit, in hunc modum.*

Fol. 192^a. *Rex Ungarie scribit duci Austrie pro destinatione aliquorum canum venaticorum necnon suorum venatorum in hunc modum...*

Fol. 193^a. *Rex Ungarie insinuat duci Austrie aggressum suorum emulorum, videlicet Bohemorum, sub tali forma...* stb. (V. ö. e formulás könyvről Rockinger Formelbücher No. 56. 504. l., ki azonban abból csak a *rhetorikai* szabályokat adta ki; a példákat, hol a főtebbiek olvashatók, nem.)

A nürnbergi Kreisarchiv magyar vonatkozású oklevelei közt kiváló figyelmet érdemelnek a magyar királyoknak a nürnbergiek részére adott kiváltságlevelei, melyek közül kettő őriztetik ott eredetiben; az 1400 előttiék ugyanis a müncheni állami levéltárba vitettek. E két oklevél:

I. Mátyás királyé 1470-ből (Vienne, in festo kathedre b. Petri) ki ebben átírja: 1. Nagy Lajos oklevelét a nürnbergi kereskedők részére 1357. III. kal. Augusti kelettel, melyben megint megerősíti: 2. atyjának Róbert Károlynak 1357 (igy!) in octava b. Petri et Pauli kelt privilegiumát.

II. II. Ulászló királyé 1497 jún. 27-éről, ki Ulmannus Stromer és Wolffgangus Haller nürnbergi esküdt polgárok kérére átírja és megerősíti Mátyásnak főtebbi oklevelét a benne foglaltakkal együtt.

Ezen felül a levéltárban őriztetik egy XV. századi Copialbuch, mely a nürnbergieknek a magyar királyoktól adott privilegiumokat is tartalmazza. Ugymint:

Fol. CCXV. Hienach vollgen der kunig von Vngern freyheitbriefe der stat Nurenberg geben...

Fol. CCXV^a. Nagy Lajosé 1357. III. kal. Augusti, és ugyanez német fordításban. (Ugyanaz, a mi előbb.)

Fol. CCXIX^b. Nagy Lajosé 1357. III. kal. Augusti és ugyanez németül. (Különbözik az előbbtől.)

Fol. CCXXI. Nagy Lajosé 1370. in octava nativitatis b. Johannis bapt.

Fol. CCXXII. V. Lászlóé 1455. an dem heiligen pfingst-abent.

Fol. CCXXIII. Mária királynőé 1383. VI. kal. Julii.

Fol. CCXXVI^b. Mária királynőé ugyanazon kelettel (más oklevél) stb.

Ezeket felül átnézte a Nürnbergi cymeliák közt őrzött Haller-könyvet, mely érdekesen egészíti ki, e nürnbergi eredetű s már korán egy ágában teljesen magyarrá vált család hason-

nemü emlékeit, melyek közt legnevezetesebb a' család erdélyi ágánál őrzött Haller-codex és a N. Múzeum kéziratárában, az Imhoff-féle gyűjteményben levő (L. Turul 1886. évf. és a nürnberginek ismertetését dr. Heinrich nürbergi Kreisarchivartól az Aclriv. Zeitschrift II. kötetében).

— **A Nemz. Múzeum könyvtárának kéziratgyűjteménye**
1886-ban 75 kötet kézirattal gyarapodott és pedig kizárólag vásárlás útján. Ezek közt van egy elsőrendű bibliographiai ritkaság, melyről más helyen részletesen szólunk, és több becses hazai vonatkozású kézirat, melyek Magyarország történeti, irodalomtörténeti, jogi, egyházi és művelődéstörténeti viszonyaihoz érdekes adalékokat szolgáltatnak. Ezen gyarapodásból kiemeljük a következő kéziratokat: 1. Berzeviczy Gregorius: *Coordinatio rei religionalis Ecclesiasticae Superintendentiae Aug. Conf. Evang. Tibiscanae*. Mss. Saec. XIX. in fol. 2. *Historia Revolutionis Francisci Rákóczyani*. Mss. Saec. XIX. in fol. 3. *Mattyasovszky Ladislaus: Elenchus literalium instrumentorum Antonii Senioris Okolicsányi*. A. 1803. Mss. Saec. XIX. in fol. 4. *Protocollum opidi Teuto-Lipsiae*. Mss. Saec. XV—XVIII. in fol. 5. *Niezky Christoph. Vörös Anton et Kelez Jos. Planum seu Modus operandi in colligendis decisionibus curialibus A. 1770*. Mss. Saec. XVIII. in fol. 6. *Diarium Missionis Societatis Jesu ad S. Nicolaum. Inchoatum ipsa die Installationis et ingressus nostri ad hunc locum Anno 1735 die 16. Maii*. Mss. Saec. XVIII. in 4°. 7. *Processus Iudiciarius in Comitatu Scepusiensi observari solitus*. Mss. Saec. XVIII. in 4°. 8. *Instructio pro Patvaristis*. Mss. Saec. XVIII. in 4°. 9. Az 1802. esztendőben tartott országgyűlés alatt kijött verseknek összveszedése. XIX. sz. kézirat. 4-rét. 10. *Diplomata Copiata ex archivi Capituli Quinqueecclesiensis*. Mss. Saec. XIX. Vol. I—II. in 4°. 11. *Horanszky Jos. Stan. Cynosura sive Synopsis Titulorum, Capitum et Articulorum Universi Juris Hungarici usque ad a 1765 inclusive. Opera et studio. Nemes Lubelle 26-a Augusti a. 1776*. Mss. Saec. XVIII. in 4°. 12. *Szilágyi Mart. Praelectiones Mathematicae*. Mss. Saec. XVIII. (A. 1776.) in 8°. 13. Az jó hírrel névvel tündöklő Magyar Országnak régi Királytól . . . Colosvár Városának eleitől fogvann ayándékoztatott Privilegiuminak Káptalanok által kiszedegettetett rövid Summájok. XVII. sz. kézirat (1699-ből). 8-rét. 14. *Reflexiones*

inservientes ad historiam Brandenburgicam, scriptae manu Regis A. 1751. Versae ex Gallico in latinum per Clar. Dnum Stephanum Agh. Mss. Saec. XIX. in 4°. 15. Graduale Ecclesiae Patensis, cum notis gregorianis et initialibus stylum et characterem hungaricum redolentibus. Mss. Saec. XVII. in fol. 16. Újj Prófétzia, mellyet látott álmoközben egy Frantzia ezelőtt Tizen négy esztendőekkel. Magyar nyelvre fordítottatott 1782-ik Esztendőben, Februáriusban. XVIII. sz. kézirat, 8-rét. 17. Joannis Damasceni Sententiae etc. Codex Corvinianus Saec. XV. a celeberrimo Attavante de Attavantibus pictus, in fol. 18. Elenchus receptorum notabiliorum sub pharmaco G. D. Gregorio Marteni S. L. ac R. C. T. Ab Anno Domini 1672 usque ad annum 1678. opera et studio Eruditi Emerici Fekete collectus. Mss. Saec. XVII. in 4°. 19. Georg. Krausz: Memorial und kurtzer Bericht etc. der Stadt Schäsburg und der Sächsischen Städte in Siebenbürgen. Mss. Saec. XVII. in 4°. 20. Czipruslombok Etelka sirjáról. Irta Petőfi Sándor. Eredeti kézirat 4r. 16 levél. 21. Makai Sámuel: Halotti Praedikációk. Mulandó gyönyörűség. XVIII. sz. kézirat, 4r. 22. Bod Péter: Kösziklán épült ház ostroma. XVIII. sz. kézirat. 4r. 23. Martini Georgii Kovachich Senquicensis Defensiv Patriae Tom. I. P. I—II., Tom. II. Pars III. Mss. Saec. XIX. 24. Die Ausbildung der Verfassung des Königreichs Ungarn, dargestellt von A. W. Gustermann, Einer freimüthigen Prüfung unterworfen v. M. G. Kovachich I. Band. XIX. sz. kézirat, ivrét. 25. Bessenyei György: Tarimenes Utazása I-ső köt., XVIII. sz. kézirat; a Nemzeti Múzeum könyvtára Bessenyei Gy. Tarimenes Utazásából ekkorig csak a II-ik kötetet birta, a most vásárolt I-ső kötettel, mely írására és kötésére nézve a múzeumi példánynak szakasztott mása, a munka ki van egészítve s az eddigi csonka példány teljessé vált. 26. 23 darab eredeti levél b. Eötvös Józseftől, Fay Andrástól, Erdélyi Jánostól, Vörösmarty Mihálytól, Vahot Sándortól és Corneliától, 1 csomó. 27. Mészáros Lázár eredeti naplója emigratiója idejéből. XIX. sz. kézirat, 8-rét.

— A Magyar Nemzeti Múzeum levéltára az 1886. évben ajándék és letétemény útján . . . 1850
vétel útján pedig 1137

összesen 2987 darab oklevél-

lel, levéllel és irománnyal, ezenkívül pedig a pecsét-lenyomat-

gyűjtemény 44 galvanoplastikai úton készült másolattal és 12 darab érczöntvényenyl gyarapodott. A beszerzésekre fordított összeg 525 frt 20 krt tesz. A fönntemlitett számú oklevelek közt 324 darab a mohácsi vést megelőző korból (1526 előtt) való s ezek közt 3 drb az Árpád-korból.

A Múzeumban örök letéteményként elhelyezett családi levéltárak az *Ibrányi*-családéval szaporodtak, melynek állaga a következő:

XII. századi oklevél van 1 darab

XIV. " " " 39 "

XV. " " " 84 "

XVI. " (1526-ig) " 92 "

XVI. " (1526-tól) " 199 "

XVII. " " " 602 "

összesen 1017 darab.

Ehhez járulnak genealogiák, pörök, lajstromok, indexek stb. 31 darab

összesen 1048 darab.

A levéltár eddig Zenkén (Ungmegyében) Ibrányi László úrnál volt elhelyezve s letéteményezésével tulajdonosa a történettudománynak nagy szolgálatot tett. Az oklevelek legnagyobb része Szabolcs- és a szomszédos megyékre vonatkozik; s különösen feltűnő benne a Pethneházy- és a Kállay-családokat illető oklevelek nagy száma. A levéltár átvételével Fejérpataky László levéltárnok volt megbízva.

A N. Múzeum könyvtárában elhelyezett *Kállay*-levéltár a legteljesebb családi levéltárak egyike, nagy mértékben gazdagodott azon 769 darab oklevéllel, melyeknek átengedését és a családi levéltárral leendő egyesítését dr. Thallóczy Lajos es. k. kormánytanácsos úr közvetítette. Ez oklevél-anyag a következőkép oszlik meg:

	Eredeti	Másolat	Összesen
XIII. századi	—	1	1
XIV. "	—	20 (egy facsimile)	20
XV. "	38	63	101
XVI. " (1526-ig)	23	17	40
XVI. " (1526-tól)	86	46	132
XVII. "	53	83	136
XVIII. "	71	35	106
XIX. "	73	—	73
Összesen	344	265	609

Ezenkívül: genealogiai táblák, elenchesok	40
Póriratok	30
Kivonatok	58
Évnelküliek és töredékek	32
Összesen	769 drb.

Az ujabbkori szerzemények közt kiváló érdekűek a Fáy Andrásra és családjára vonatkozó irományok és levelezések, melyek öt csomagban mintegy 1000 darabot tartalmaznak. A jelen század első felének irodalmi, közgazdasági és társadalmi viszonyaira vet világot e gyűjtemény, melyet a Múzeum vétel útján szerzett meg. Ide sorolandó még Deák Ferencznek egy kiváló irónőnkhez intézett nyolcz levele, melyek szintén vétel útján jutottak a Múzeum tulajdonába.

Végül felemlítjük azok nevét, kik nevezetesebb ajándékokkal gazdagították a levéltárat. Ezek: *Csergheő Géza* őrnagy (egy 1614-iki czímereslevél), *Lám Sándor* gyógyszerész (három XIII—XIV. századi oklevél), *Pulszky Ferencz* a Nemz. Múzeum igazgatója (két oklevél), *Gyürky Medárd* (15 drb. XIV—XVII. századi oklevél), *Henszlmann Imre* egyet. tanár (egy 1491. évi városi számadás töredéke), *Békey István* nyug. osztálytanácsos (két oklevél), *Nagy Imre* curiai bíró, *Fekésházy Gyula*, *Vogl Ferencz* stb.

— Egy ismeretlen *Baptismale Strigoniense 1500-ból* **Zwettlben.** Dr. Meyer Antal „Wiens Buchdruckereigeschichte“ című munkájában¹ 1500-ból felsorol egy esztergomi „Baptismale“-t, mely a magyarországi bibliographusok előtt ekkorig nem volt ismeretes s Knauz Nándor: „*Libri Missales et Brevaria*“ ismert munkájában nem fordul elő. E könyvet, mely úgy látszik csak egyetlen egy példányban, a zwettli (Alsó-Ausztria) czistereziták könyvtárában maradt ránk, érdekesnek tartjuk Mayer munkája nyomán olvasóinkkal megismertetni, annál is inkább, mert a colophonban egy ismeretlen budai könyvtárosnak *Hertzog Jánosnak* emlékét tartotta fenn, kiről ekkorig tudomásunk nem volt. A *Baptismale* leírása a következő: *Baptismale Strigoniense* (vörös) 1 számozatlan és 71 számozott levél. Signaturák: aij—iiiij. 4-rét. — Colophon: *Impressum cura et expensis*

¹ 28. l.

Johannis Hertzog Civis Budensis: sub suo signo in inclyta vrbe Viuena (sic) per impressorem Johannem Winterburg M. D. Sacculari (vörös). A címlevél első lapján, a cím alatt van a magyar czímer, s a második lapon az imádságok tartalommutatója. Fol. 1. *Incipit Obsequiale seu Baptismale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis etc.* A feliratok, initialék, valamint az impressum és ez alatt Hertzognak bélyege vörös festékekkel van nyomva. Nagy gothikus írás, kövéren és szépen nyomva, a versek írása kisebb. János evangéliuma és a tartalomjegyzék után következnek az áldások és szentelések ily sorrendben: a víz és só szentelése minden vasárnapon, a házasság megszentelése és áldása annak minden phazisán keresztül, a jegyesek megáldásától kezdve egész a holtak megszenteléséig, a gyermekek katekismus, a hús, tojás és sajt megszentelése husvétkor, a vetések megszentelése Márk napján, szent János áldása vagyis bor-szentelés, a zarándokok botjai- és tarisznyáinak megszentelése, az új edények és házak megszentelése, a hamu megszentelése hamvazó szerdán stb. stb. (A könyv a zwettli ezistercziták tulajdona, s egy colligatumban, mely egy bási nyomtatványt és a Stella Clericorum-ot foglalja magában, maradt fenn. Kötése szép s 1580-ból való.) Ezen könyv napfényrehozásával Hertzog Jánosban a második budai könyvárussal ismerkedünk meg, ki Budán az ismert Paep Jánossal egy időben, 1500-ban, mint könyvárus működött, de kiről ekkorig emlékeink mit sem tudtak.

— **Fényképmásolatok.** A múzeumi könyvtár fényképmásolat gyűjteménye 1886-ban 14 darab másolattal és ugyanannyi negatívval szaporodott. És pedig lefényképeztettek: 1. A veronai káptalani könyvtár két Corvin-codexének két-két címlapja és boritéktáblája. 2. Emich Gusztáv ur Corvin-codexének egy címlapja és egy táblája. 3. A veronai káptalani könyvtár egy Girolamo dei Libritól festett codexének egy címlapja és boritéktáblája és 4. A königsbergi egyetemi könyvtár magyar nyelvemléktöredéke a XIV. századból. Ezen másolatokkal a könyvtári fényképmásolatok száma 662 drbból és ugyanannyi negatívból áll.

— **Elöléptetés.** A nagyméltóságú vallás- és közoktatási magy. kir. miniszterium, Dr. Szinnyei József múzeumi könyvtári segédőr helyébe, ki ez évben a kolozsvári egyetemhez a magyar

nyelv és irodalom rendkívüli tanárának nevezetett ki, múzeumi könyvtári segédőrré *Horváth* Ignác könyvtári irnokot s a „Magyar Könyvszemle“ bibliographiai rovatának vezetőjét léptette elő.

— **Váradi Péter kalocsai érsek ismeretlen Missáléja 1498-ból.** A Nemzeti Múzeum könyvtárában van egy fényes kiállítású hártanyomtatvány, mely az „Esztergomi Missale“-nak 1498-ik évi velencei kiadását tartalmazza s néhai Czeh János győri polgármester ajándékából került a könyvtár gyűjteményébe. E nyomtatvány nagy luxussal és finom ízléssel van festve, s aranyos és kifestett initialei, lapszéli díszítései, a Canon előtti kép, szóval egész habitusa azt tanúsítja, hogy előkelő egyházi férfiú számára készült. Különösen fényes a Missale címlapja, mely a díszkeretben csinos miniatűröket, ízléses, élénk színű lombozatos lapszéli díszítéseket s az alsó lapszéliben egy érseki címert tüntet fel, mely a könyv egykori birtokosát jelzi. A címmer hosszúkás, kilencz szegletű paizsból áll, mely két mezőre oszlik s a felső kék mezőben két arany batágú csillagot, az alsó arany mezőben kék lilomot s a paizs fölött arany érseki keresztet mutat. E címmer ekkorig kikertülte a szakférfiak figyelmét. A Missale fényes kiállítása miatt már többször volt közszemlére kitéve s a múzeumi könyvtári kiállítás catalogusában 1877-ben csak úgy fordult elő, mint az országos könyvkiállítási „Kalauz“-ban 1882-ben, de a címmerkérdést a két Catalogus nem érintette, s nem volt tudomásunk arról, hogy a címlapon levő címmer melyik érseknek a címere? E kérdés megfejtésére e sorok írója vállalkozott s azt hiszi, hogy minden kétségen kívül konstatálhatja, hogy a kérdéses címmer nem másé, mint *Váradi Péter kalocsai érseké, kinek köriratos, s a mi címmerünknek mindenben megfelelő címeres gyűrűjét*, Botka Tivadar a „Századok“ 1870-iki folyamában, fametszetű hasonmásban ismertette, s életét Fraknoi Vilmos külön monographiában írta meg, mely 1883. a Századokban és külön is látott napvilágot. E két forrásból a Missale címere kétségtelenül megállapítható. De konstatálható ez magából a Missaléből is. Kétségtelen ugyanis az, hogy a Missale esztergomi, illetőleg magyarországi egyház használatára készült, a címlapon levő érseki címmer pedig, valamint a könyv kétségtelen magyarországi provenienciája azt bizonyítja, hogy vagy az esztergomi, vagy a kalocsai érseknek volt tulajdona,

mert több érsektünk abban az időben nem volt s idegen érseket, mint tulajdonost feltételeznünk a jelen körülmények közt, midőn az egykorú írással pótoltt szöveg kétségtelen hazai provenientiára vall, nem lehet. Föltevésünk tehát az volt, hogy a Missale oly esztergomi vagy kalocsai érsek tulajdona, ki 1498 körül élt, mert a könyv ebben az évben nyomtatott. Hogy melyiké a kettő közül? ezt magából a szövegből kívántuk megállapítani, mely czélból átlapoztuk a Missale leveleit. Itt mindjárt feltűnt a sok incisum, mely egykorú kézzel olasz cursiv írással a nyomtatott szöveg mellé a lapszélekre van rávezetve, s ezt részint pótolja, részint kiegészíti. E pótlások a lapszéleken gyakoriak, egy kéztől származnak s imádságokat, officiumokat és rubrikákat tartalmaznak és pedig olyanokat, melyek az esztergomi Missale nyomtatott szövegében nincsenek meg, de melyekről egyes helyeken világosan meg van mondva: *hogy a kalocsai érseki megye használatára valók*. Ezekből meggyőződünk, hogy a Missale nem esztergomi, hanem kalocsai egyházmegyében volt használatban, s egykori tulajdonosa nem esztergomi, hanem kalocsai érsek. Hogy melyik? Erre is találtunk a Missalében támaszpontot. A Missale szövege után következő tiszta hártya leveleken van ugyanis két érdekes formula, melyből az első a *kalocsai kanonokok eskümintáját*, a második pedig *Péter kalocsai érseknek kanonok-íktató és megerősítő levelét tartalmazza*. A formulák írása ugyanazon kézé, mely a szövegbe a kalocsai egyházmegye használatában levő imádságokat és officiumokat írta, az itt említett Péter érsek pedig nézetünk szerint nem más: mint *Váradí Péter*, kalocsai érsek, ki 1501-ben halt meg. A pótlások tehát 1498—1501 közötti időben történtek. S azt hisszük nem tévedünk, ha ezeket úgy mint a formulákat az ő kezének tulajdonítjuk. A Missale az egyetlen könyv, mely Váradí Péter könyvtárából ránk maradt, felhívjuk reá az érdeklődők figyelmét.

— **Könyvtudományra rendszerezített tanszék Göttingában.** A porosz királyi kormány ez évben a könyvtártudományi és bibliographiai szakismeretek számára Göttingában egyetemi tanszéket rendszerezített s erre Dr. Dziatzko Károlyt göttingai egyetemi könyvtári igazgatót nevezte ki. Tekintve azon indokokat, melyek a porosz kormányt e tanszék felállítására

bírták s azon fontos hivatást, mely a könyvtárnokoknak jut mindenhol osztályrészü, a porosz kormány ezen reformját, mint vívmányt, melegen üdvözljük s kívánjuk, hogy a tanfolyamnak legyen mielőbb magyar hallgatója.

— **Horovitz Fülöp**, a magyarországi antiquariusok nestora ez évben meghalt. A tudományos világban országszerte ismert egyéniség volt, kivel az újabb hazai culturtörténetnek egy fejezete szállott a sírba. A magyarországi könyvgyűjtés történetét az utolsó félszázadban, senki sem ismerte úgy mint ő, ki a hazai könyvgyűjtési mozgalmakban, mint könyvtáros, becsüs, közvetítő és bibliograph évtizedeken át tevékeny részt vett. Ezeknek történetét megírni az ő emlékei nélkül, ma alaposan alig lehet. Egyike volt ő azon keveseknek nálunk, ki alapos készultséggel, az egyetemi orvostudományi tanfolyam befejezése után lépett az antiquariusi pályára, melyen mint szakférfi tisztelt nevet vívott ki magának s buzgalma és ismeretei által a hazai antiquariatust európai színvonalra emelte. Bibliographiai ismeretei, főleg a hungaricák irodalmában közbeesülést szereztek neki a gyűjtők és tudósok közt egyaránt, kik bibliographiai kérdésekben többször fordultak hozzá tanácsért. A Nemzeti Múzeum könyvtárának még a boldogemlékü József nádor ideje óta hivatalos becsüse volt s a „Chronicon Budense“⁴, Thuróczy krónikájának hártypéldányát s más ritkaságokat az ő közvetítésével szerezte meg a boldogult öreg nádor a Múzeum könyvtára számára. Ő személyesen ismerte a magyarországi nagy gyűjtőket: József nádort, Jankovich Miklóst, Kovachichot, Horvát Istyánt, Nagy Gábort, Farkas Lajost, Török Jánost és másokat, kikkel igen sűrűn érintkezett s érdekes dolgokat tudott róluk beszélni. Ezen emlékek az ő halálával ránk nézve elvesztek s az űrt, a mit mint antiquarius maga után hagyott, nemcsak tudományos köreink, de a hazai antiquariatus is még jó ideig fogja érezni. Az ő boltja az Angol Királyné épületében évtizedekig tudósok és gyűjtők állandó gyűlhelye volt, hol bibliographiai kérdésekben mindenkinek készséggel szolgált felvilágosítással. Az utolsó időben innét más helyiségbe költözött, aztán eladta üzletét és a M. T. Akadémia könyvtárában kapott szerény állást, melyet egész haláláig viselt. A Nemzeti Múzeum könyvtára az ő közvetítésével sok ritkaságot szerzett, de más hazai

tudományos intézetek is, valamint az elhalt és élő gyűjtőknek egész sora sok becses és ritka könyvet az ő közvetítésével vásároltak. Közhasznú működése nyomot hagy hazánk kulturtörténetében, mely halálát a veszteségek közé fogja sorolni. A „Magyar Könyvszemle“ pedig, midőn e sorokat a boldogult emlékének szenteli, hivatásából folyó kötelességet teljesít a derék férfiú iránt, ki mint szakember, antiquarius és bibliograph a múzeumi könyvtárnak évtizedekig hasznos szolgálatokat tett.

— **Gálszécsi István Énekeskönyve.** Ismeretes, hogy Gálszécsi István Énekeskönyvéből, mely Krakkóban 1536-ban jelent meg, egyetlen egy példány sem maradt ránk. Ezen ritka Énekeskönyvből ez évben Révai Leo fővárosi antiquariusnál egy négy levélből álló töredék került könyvpiaczra, melyet Ágoston József ur ismert fővárosi gyűjtő 40 frtért szerzett meg könyvtára számára. A munka ajánlva van: Az nagyságos Prini Péternek Aba Uy warmegye coreok Ispannyanak. Az ajánlás vége: Ez lewel Kevlth Galzecy scholaban ezer eotzaz harmincz hat ezten-deoben. 8r. 4 csonka levél. — A töredék ismertetését a Magyar Könyvszemle 1887-iki folyama fogja hozni.

— **A Nemzeti Casino könyvtárának helyiségét,** az egyesület könyvtári bizottságának javaslatára, ez évben restaurálták, mely célra az igazgatóválasztvány 15,000 forintot utalványozott. A nagy terem, mely a könyvtárnak zömét, (körülbelül 18,000 kötet könyvet) foglalja magában, alapos átalakításon ment keresztül. Plafondját felemelték, ablakait átalakították, régi szekrényeit pedig ujakkal váltották fel, úgy hogy most egész ujonnan van bútorozva s imponans benyomást tesz a szemlélőre. A könyvtár a Casino tagjainak használatára lévén alapítva, egy szalon-könyvtár természetével bír s az egyesület könyvtári bizottságának felügyelete alatt áll. Megjegyezzük, hogy a restaurációs munkálatok mikénti keresztülvitelére, valamint a könyvtár leendő újjászervezésére és berendezésére nézve a könyvtári bizottság e sorok írójától kért véleményt, ki ennek következtében javaslatát egy emlékiratba foglalta össze s ezt a bizottság rendelkezésére bocsátotta. Ez emlékiratnak több pontját a restauratiónál keresztülvitték. Mint egyik nevezetes reformot ki kell emelnünk azt, hogy ez alkalomból a könyvtárt tűz ellen 150,000 frtig biztosították.

— **Könyvtári monographiák és könyvjegyzékek.** Örömmel constatáljuk, hogy a magyar bibliographiai irodalom az utolsó években szép lendületet vett. Évről évre szaporodik azon munkák száma, melyek részint önállóan, részint folyóiratokban, részint iskolai értesítőkben könyvtárak leírásával, könyvlajstromok közzétételével és bibliographiai kérdések fejtegetésével foglalkoznak. Az utolsó években több kisebb hazai könyvtár kiadta catalogusát, melyekből rendszeres felvételök miatt különösen a földtani intézet, az orsz. statistikai hivatal és az országos zeneakadémia catalogusai válnak ki. Monographiákat írtak: dr. Ábel Jenő a bártfai plébánia egyház, Szinyei Gerzson: a sárospataki ev. ref. Collegium és Vagner József: a nyitrai egyházmegye könyvtáraitól, Hellebrant Árpád pedig a M. T. Akadémia incunabulumait egy önálló munkában ismertette. Mindezekről és másokról, melyek itt említve nincsenek, továbbá a hazai antiquariatus közleményeiről, melyekből Révai Leó fővárosi antiquarius kiadványait kell kiemelnünk, óhajtottunk már a múlt évben érdemlegesen írni s mindenikről részletesen elmondani nézetünket, de térszűke miatt akkor is most is kénytelenek voltunk ezen szemlénket, mely nagyobb tért fog igénybe venni, későbbre, a jövő folyamra halasztani.

— **Figyelmeztetés.** A „Magyar Könyvszemle“ 1887-iki folyama gazdag tartalommal, számos műmelléklettel, 32 ívnyi terjedelemben 1887 végén egyszerre fog megjelenni. Ekkor jövünk az 1888-iki folyammal currensbe, melyet a bibliographiai rovatra való tekintettel ezentul 8 íves füzetekben *negyedévenként* közrebocsátani szándékozunk. Kérjük késedelmünkért előfizetőink szíves elnézését és türelmét, kiket a várakozásért a tartalom gazdagságával igyekezünk kárpótolni. Munkatársainkat és ügybarátainkat pedig arra kérjük, hogy folyóiratunkat közleményeikkel támogassák.

